

**DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT***Kommunal- og moderniseringsministeren*

Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

Deres ref

Vår ref

Dato

21/2508-2

05. mai 2021

Uttalelse til Dokument 8:242 S (2020-2021) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tybring-Gjedde, Helgheim og Wiborg

Jeg viser til brev 19. april 2021 fra Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé til utenriksministeren om Representantforslag 242 S (2020–2021) fra stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde, Jon Engen-Helgheim og Erlend Wiborg. Siden saken handler om kommunen og fylkeskommunens kompetanse, er saken overført til meg som kommunal- og moderniseringsminister, og jeg takker for muligheten til å gi mine kommentarer til forslaget.

Forslagstillerne viser til at utenrikspolitikken er regjeringens ansvarsområde, og ønsker en lovendring som skal gjøre det ulovlig for kommuner og fylkeskommuner å "utøve lokal utenrikspolitikk". Det vises til at det er uheldig at kommuner og fylkeskommuner for eksempel vedtar egne boikottvedtak, og at det kan undergrave regjeringens politikk.

Jeg oppfatter ikke at dagens regulering eller frihet for kommunene, rokker ved prinsippet om at ansvaret for norsk utenrikspolitikk ligger hos utenriksministeren og Utenriksdepartementet. Norske posisjoner om utenriks- og handelspolitikken avklares av regjeringen. Selv om vi har en enhetsstat, der Norge bør fremstå enhetlig, så må det veies opp mot andre hensyn. Hensynet til det kommunale selvstyret, og kommuners og fylkeskommuners frihet til å gjøre egne valg innenfor nasjonale rammer, er også et viktig prinsipp som må legges vekt på. Jeg kan ikke se at forslaget gir grunnlag for å vekke de ulike hensynene annerledes enn i dag.

Det kommunale selvstyret følger av kommuneloven, som også slår fast at kommuner har egen folkevalgt ledelse, og tar avgjørelser på eget initiativ og ansvar, se kommuneloven § 2-1. Det betyr at det må være gode grunner for å gjøre inngrep i kommunenes kompetanse, og inngrep må ha hjemmel i lov.

Representantforslaget viser særlig til ulike lokale og regionale vedtak om boikott av varer og produkter fra ulike land og områder. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det kan være uheldig for regjeringen som ansvarlig for den norske utenrikspolitikken, om det vedtas mange ulike lokale og regionale vedtak om boikott. En slik situasjon kan bidra til å skape uklarhet om hva den norske stats utenrikspolitikk er.

Jeg mener det likevel ikke er tilstrekkelig grunnlag til å forby kommuner og fylkeskommuner å bruke sin innkjøpsmakt til å gi uttrykk for sitt politiske syn. Kommuner og fylkeskommuner er selvstendige rettssubjekter med egen folkevalgt ledelse, og de folkevalgte må kunne fatte beslutninger på grunnlag av politiske synspunkter. Slike forhold kan også være lokale anliggende, selv om det har å gjøre med internasjonale aktører og andre stater. Eventuelle vedtak om boikott må selvsagt gjøres innenfor rammene av norsk regelverk, og internasjonale forpliktelser som for eksempel WTO-avtalen eller EØS-avtalen, se blant annet den generelle bestemmelsen om kommunens og fylkeskommunens handlingsrom i kommuneloven § 2-1 tredje ledd første ledd.

Slike eventuelle boikottvedtak er imidlertid bare en type vedtak kommunene og fylkeskommunene treffer, som har innslag av utenrikspolitikk. Det er mange ulike typer saker en kommune og fylkeskommune behandler, som har et visst utenrikspolitisk tilsnitt, og det kan også være vanskelig å trekke grensene for hva som er "lokal utenrikspolitikk", som forslagsstillerne ønsker å forby.

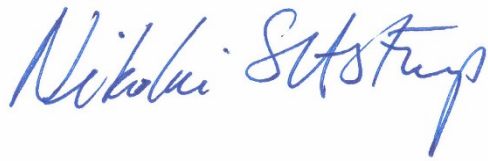
Mange kommuner og fylkeskommuner har et stort internasjonalt engasjement, og deltar i en rekke internasjonale organisasjoner. KS og flere regioner har for eksempel egne kontorer i Brussel, og deltar i en rekke europeiske samarbeid og program. Troms og Finnmark fylkeskommune legger ned mye innstas og arbeid med Arktis, Barentssamarbeidet og Nordkalottsamrådet som del av sitt internasjonale arbeid. Også slikt engasjement kan anses som utenrikspolitikk, som gagnar kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere. Det ville være lite hensiktsmessig om kommunene og fylkeskommunene ikke kunne være til stede på slike arenaer.

Norge har en lang grense mot Sverige, Finland og Russland. Langs hele grensen foregår det samarbeid mellom lokale myndigheter på hver side av grensen, og det skjer mye godt arbeid på kommunalt og regionalt nivå. Nærhet til og kunnskap om lokale muligheter og utfordringer, er en forutsetning for å gjøre fornuftige lokale vedtak. Det finnes alt fra medlemsorganisasjoner for lokale og regionale aktører som samarbeider for å fremme utvikling, innovasjon og vekst i sine regioner, næringslivsrådgivning for å øke andelen små og mellomstore bedrifter som driver grenseoverskridende næringsvirksomhet, til samarbeid mellom nødetater om fellesløsninger og et sammenkoblet nødnett. Det er også samarbeid som bringer folk sammen på tvers av grensene. Sør-Varanger kommune har blant annet samarbeid med kommuner i Russland med møteplasser for barn og unge. Slike samarbeid mener jeg er gode og nyttige folk-til-folk samarbeid for innbyggernes beste, men de vil kunne bli vanskelig å videreføre dersom representantenes forslag blir vedtatt. På samme måte kan

ulike avtaler om vennskapsbyer og -kommuner i ulike land, anses som en form for utenrikspolitikk som det er få gode grunner til å forby.

Lokale anliggender som er i kjernen av hva kommunene selv skal kunne bestemme, kan også handle om forholdet til våre naboland, og dermed falle innenfor den vide definisjonen av utenrikspolitikk. Jeg mener derfor forslaget ikke bør vedtas. Det er både fordi det vil være vanskelig å avgrense og etterleve, men viktigst er at det er vanskelig å se at det foreligger gode grunner for å gjøre inngrep i det kommunale selvstyret på dette området.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Nikolai Astrup". The signature is written in a cursive, flowing style.

Nikolai Astrup